

Pradžia>Nagrinėjimas teisme>Civilinės bylos>Kurios šalies teismas kompetentingas?

Kurios šalies teismas kompetentingas?

Lietuva

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 12 straipsnyje yra nustatyta tokia teismų sistema: Lietuvos Respublikos vientisą teismų sistemą sudaro bendrosios kompetencijos ir specializuoti teismai.

Bendrosios kompetencijos teismai (pirmosios instancijos teismai – apylinkės ir apygardos teismai) nagrinėja visas civilines bylas, tai yra ginčus, susijusius su civiliniais, šeimos, darbo, intelektinės nuosavybės, bankroto, restruktūrizavimo ir kitais privatiniais santykiais arba kylančius iš jų; teismai taip pat nagrinėja bylas ypatingosios teisenos tvarka ir prašymus dėl užsienio teismų sprendimų ir arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo Lietuvos Respublikoje (Civilinio proceso kodekso 22 straipsnis).

Specializuoti, tai yra administraciniai, teismai (apygardų administraciniai teismai) nagrinėja administracines bylas, kylančias iš administracinių teisinių santykių.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Ieškovas gali pasirinkti kuriam teismui pateikti ieškinį, esant šioms sąlygoms:

ieškinys atsakovui, kurio gyvenamoji vieta nežinoma, gali būti pareiškiamas pagal jo turto buvimo vietą arba pagal paskutinę žinomą jo gyvenamąją vietą; ieškinys atsakovui, neturinčiam Lietuvos Respublikoje gyvenamosios vietos, gali būti pareiškiamas pagal jo turto buvimo vietą arba pagal paskutinę žinomą jo gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje;

ieškinys dėl išlaikymo priteisimo ir dėl tėvystės nustatymo gali būti pareiškiamas taip pat pagal ieškovo gyvenamąją vietą;

ieškinys dėl atlyginimo žalos, padarytos sužalojant fizinio asmens sveikatą, taip pat atimant gyvybę, gali būti pareiškiamas pagal ieškovo gyvenamąją vietą arba žalos padarymo vietą;

ieškinys dėl žalos, padarytos asmenų turtui, gali būti pareiškiamas pagal ieškovo gyvenamąją vietą (buveinę) arba žalos padarymo vietą;

ieškinys dėl žalos, atsiradusios dėl neteisėto nuteisimo, neteisėto suėmimo kardomosios priemonės taikymo tvarka, neteisėto sulaikymo, neteisėto procesinės prievartos priemonių pritaikymo, neteisėtos administracinės nuobaudos – arešto – paskyrimo, taip pat dėl žalos, atsiradusios dėl neteisėtų teisėjo ar teismo veiksmų nagrinėjant civilinę bylą, gali būti pareiškiamas pagal ieškovo gyvenamąją vietą;

ieškinys dėl sutarčių, kuriose nurodyta įvykdymo vieta, gali būti pareiškiamas taip pat pagal sutarties įvykdymo vietą;

ieškinys, susijęs su globėjo, rūpintojo ar turto administratoriaus pareigų ėjimu, gali būti pareiškiamas taip pat pagal globėjo, rūpintojo gyvenamąją vietą arba turto administratoriaus gyvenamąją ar buveinės vietą.

ieškinys dėl vartojimo sutarčių taip pat gali būti pareiškiamas pagal vartotojo gyvenamąją vietą.

ieškinys, susijęs su juridinio asmens filialo veikla, gali būti pareiškiamas taip pat pagal filialo buveinę;

ieškinys dėl atlyginimo nuostolių, atsiradusių laivams susidūrus, ir dėl atlyginimo išieškojimo už pagalbos suteikimą bei gelbėjimą jūroje, taip pat visais kitais atvejais, kai ginčas kyla dėl vežimo jūra teisinių santykių, gali būti pareiškiamas ir pagal atsakovo laivo buvimo vietą arba laivo įregistravimo uostą.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Civilines bylas nagrinėja apylinkės ir apygardos teismai, kaip pirmosios instancijos teismai (Civilinio proceso kodekso 25 straipsnis).

Civilinio proceso kodekse yra įtvirtinta bendroji taisyklė, kad visas civilines bylas nagrinėja apylinkės teismai. Taip pat nustatyta bendrosios taisyklės išimtis, kad tam tikros bylos, teisingos apygardos teismams, ir nustatyta išimtinė Vilniaus apygardos teismo kompetencija.

Pagal ginčijamo reikalavimo vertę ir (arba) apygardos teismai, kaip pirmosios instancijos teismai, nagrinėja civilines bylas, kuriose ieškinio suma yra didesnė kaip vienas 150 000 litų, išskyrus šeimos ir darbo teisinių santykių bylas ir bylas dėl neturtinės žalos atlyginimo;

Taip pat pagal kitus veiksnius, nustatančius teisingumą nepriklausomai nuo ginčijamo reikalavimo.

Apygardos teismai, kaip pirmosios instancijos teismai, taip pat nagrinėja civilines bylas:

dėl autorinių neturtinių teisinių santykių;

dėl civilinių viešo konkurso teisinių santykių;

dėl bankroto ir restruktūrizavimo, išskyrus bylas dėl fizinų asmenų bankroto;

bylas, kurių viena šalis yra užsienio valstybė;

pagal ieškinius dėl priverstinio akcijų (dalių, pajų) pardavimo;

pagal ieškinius dėl juridinio asmens veiklos tyrimo;

dėl turtinės ir neturtinės žalos, padarytos pažeidžiant nustatytas pacientų teises, atlyginimo;

9) kitas civilines bylas, kurias pagal įstatymus kaip pirmosios instancijos teismas nagrinėja apygardos teismai

Tik Vilniaus apygardos teismas, kaip pirmosios instancijos teismas, nagrinėja civilines bylas :

dėl ginčų, numatytų Lietuvos Respublikos patentų įstatyme;

dėl ginčų, numatytų Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatyme;

dėl įvaikinimo pagal užsienio valstybių piliečių prašymus įvaikinti Lietuvos Respublikos pilietį, gyvenantį Lietuvos Respublikoje arba užsienio valstybėje;

kitas civilines bylas, kurias pagal galiojančius įstatymus kaip pirmosios instancijos teismas nagrinėja tik Vilniaus apygardos teismas.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Ieškinys pareiškiamas teismui pagal atsakovo gyvenamąją vietą. Juridiniam asmeniui ieškinys pareiškiamas pagal juridinio asmens buveinę, nurodytą juridinių asmenų registre. Tais atvejais, kai atsakovas yra valstybė ar savivaldybė, ieškinys pareiškiamas pagal valstybei ar savivaldybei atstovaujančios institucijos buveinę.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtis

Teisė pasirinkti vieną iš kelių teismų, kuriems byla teisinga, priklauso ieškovui.

Taip pat šalys gali susitarti į kurį teismą kreiptis su pareikštu ieškiniu. Civilinio proceso kodekso 32 straipsnis reglamentuoja, kad šalys gali rašytiniu tarpusavio susitarimu pakeisti teritorinį tos bylos teisingumą, tačiau išimtinis ir rūšinis teisingumas šalių susitarimu negali būti keičiamas.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Kaip nustato Civilinio proceso kodekso 30 straipsnis, teisingumas ieškovo pasirinkimu gali būti nustatomas šiais atvejais:

ieškiny atsakovui, kurio gyvenamoji vieta nežinoma, gali būti pareiškiamas pagal jo turto buvimo vietą arba pagal paskutinę žinomą jo gyvenamąją vietą.

ieškiny atsakovui, neturinčiam Lietuvos Respublikoje gyvenamosios vietos, gali būti pareiškiamas pagal jo turto buvimo vietą arba pagal paskutinę žinomą jo gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje.

ieškiny, susijęs su juridinio asmens filialo veikla, gali būti pareiškiamas taip pat pagal filialo buveinę.

ieškiny dėl išlaikymo priteisimo ir dėl tėvystės nustatymo gali būti pareiškiamas taip pat pagal ieškovo gyvenamąją vietą.

ieškiny dėl atlyginimo žalos, padarytos sužalojant fizinio asmens sveikatą, taip pat atimant gyvybę, gali būti pareiškiamas pagal ieškovo gyvenamąją vietą arba žalos padarymo vietą.

ieškiny dėl žalos, padarytos asmenų turtei, gali būti pareiškiamas pagal ieškovo gyvenamąją vietą (buveinę) arba žalos padarymo vietą.

ieškiny dėl žalos, atsiradusios dėl neteisėto nuteisimo, neteisėto suėmimo kardomosios priemonės taikymo tvarka, neteisėto sulaikymo, neteisėto procesinės prievartos priemonių pritaikymo, neteisėtos administracinės nuobaudos – arešto – paskyrimo, taip pat dėl žalos, atsiradusios dėl neteisėtų teisėjo ar teismo veiksmų nagrinėjant civilinę bylą, gali būti pareiškiamas pagal ieškovo gyvenamąją vietą.

ieškiny dėl atlyginimo nuostolių, atsiradusių laivams susidūrus, ir dėl atlyginimo išieškojimo už pagalbos suteikimą bei gelbėjimą jūroje, taip pat visais kitais atvejais, kai ginčas kyla dėl vežimo jūra teisinių santykių, gali būti pareiškiamas pagal atsakovo laivo buvimo vietą arba laivo įregistravimo vietą.

ieškiny dėl sutarčių, kuriose nurodyta įvykdymo vieta, gali būti pareiškiamas taip pat pagal sutarties įvykdymo vietą.

ieškiny, susijęs su globėjo, rūpintojo ar turto administratoriaus pareigų ėjimu, gali būti pareiškiamas taip pat pagal globėjo, rūpintojo gyvenamąją vietą arba turto administratoriaus gyvenamąją ar buveinės vietą.

ieškiny dėl vartojimo sutarčių taip pat gali būti pareiškiamas pagal vartotojo gyvenamąją vietą.

Be to, ieškiny keliems atsakovams, gyvenantiems ar esantiems skirtingose vietose, pareiškiamas pagal vieno iš atsakovų gyvenamąją vietą ar buveinę ieškovo pasirinkimu (Civilinio proceso kodekso 33 straipsnio 1 dalis).

ieškiny dėl sutarčių, kuriose yra nurodyta jų įgyvendinimo vieta, gali būti pareiškiamas pagal atsakovo gyvenamąją vietą ar buveinę, arba pagal sutarties įgyvendinimo vietą ieškovo pasirinkimu.

ieškiny dėl vartojimo sutarčių gali būti pareiškiamas pagal atsakovo ar vartotojo gyvenamąją vietą ar buveinę.

ieškiny dėl išlaikymo priteisimo gali būti pareiškiamas pagal atsakovo arba ieškovo gyvenamąją vietą ieškovo pasirinkimu.

Civilinis ieškiny dėl žalos atlyginimo baudžiamojoje byloje gali būti pateikiamas nagrinėti remiantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatytais teisingumo taisyklėmis, jeigu ieškiny dar nebuvo pareikštas arba išspręstas nagrinėjant baudžiamąją bylą.

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 31 straipsnio 1 ir 2 dalyse yra nustatytos šios bendrosios teritorinio teisingumo išimties, kurios yra privalomos teisinės procedūras pradedančiam ieškovui:

ieškiny dėl daiktinių teisių į nekilnojamąjį daiktą, dėl naudojimosi nekilnojamuoju daiktu, išskyrus pareiškimus dėl situoktinių turto padalijimo santuokos nutraukimo bylose, dėl arešto nekilnojamajam daiktui panaikinimo teisingi nekilnojamojo daikto ar pagrindinės jo dalies buvimo vietos teismui.

Palikėjo kreditorių ieškiny, pareikšti prieš įpėdiniams priimant palikimą, teisingi palikimo ar pagrindinės jo dalies buvimo vietos teismui.

Be to, pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 33 straipsnio 2–4 dalis:

Priešieškiny, neatsižvelgiant į tai, koks jo teisingumas, pareiškiamas tos vietos teismui, kuriame nagrinėjamas pradinis ieškiny. Jeigu ieškiny reikalavimo padidinimas, ieškiny dalyko pakeitimas, priešieškiny padavimas keičia rūšinį bylos teisingumą, pradinį ieškiny nagrinėjantis teismas išsprendžia visus su ieškiny (priešieškiny) priėmimu susijusius klausimus ir nagrinėja visą bylą iš esmės.

Jeigu vienas iš ieškovo reikalavimų turi būti pareiškiamas pagal išimtinio teisingumo taisyklės, tai ieškiny paduodamas pagal išimtinio teisingumo taisyklės.

Jeigu vienas iš ieškovo reikalavimų teisingas apygardos teismui, ieškiny dėl visų reikalavimų nagrinėjamas apygardos teisme.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Šalys gali rašytiniu tarpusavio susitarimu pakeisti bylos teritorinį teisingumą. Tačiau išimtinis ir rūšinis teisingumas šalių susitarimu negali būti pakeičiamas (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 32 straipsnis).

Bylos teisingumas teismui, pagrįstas išimtinu atsakovo dalyvavimu.

Teismas nutartimi perduoda bylą nagrinėti kitam teismui, jeigu atsakovas, kurio gyvenamoji vieta pirmiau nebuvo žinoma, paprašo perduoti bylą jo gyvenamosios vietos teismui (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 34 straipsnio 2 dalies 2 punktą).

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Lietuvos Respublikoje veikiančios specializuoti administraciniai teismai civilinių, komercinių ir šeimos bylų nenagrinėja. Jie nagrinėja bylas, kylančias iš teisinių administracinių santykių.

Paskutinis naujinyas: 21/10/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.